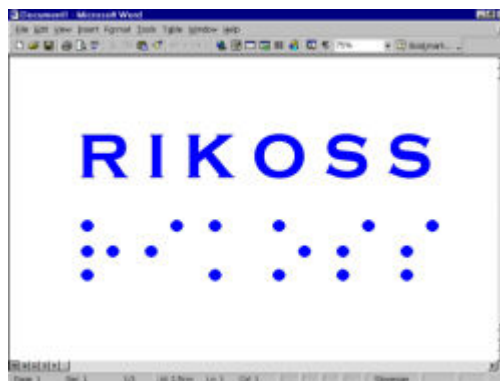


RIKOSS



letnik 10, številka 2 / 2011

ISSN 1854-4096

Poljudno-znanstvena revija
za področje ljudi z okvarami vida

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)

Lektoriranje: Albert Kolar (L: AK)

Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1470

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča

=====

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

1. UVODNIK: Ali se lahko brajeva pisava podreja modnim muham: standard oblike in standard velikosti brajeve pisave

Marino Kačič

2. AVTOPORTRET: MARJAN ŽALAR

Svetovni prvak v kegljanju

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Vzpon na Mangart

Sabina Dermota

4. INTEGRACIJA: Ob Plečnikovem jubileju čokoladna piramida

SLAVICA ZUPANIČ

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Začetek uporabe nove socialne zakonodaje prestavljen na 1.1.2012

Brane But

6. TESTIRALI SMO: Je Mobile speak zamenjava za Talks ali zgolj drugi v vrsti bralnikov/povečevalnikov zaslona

Jožef Gregorc

7. DOBRO JE VEDETI: Koledar & Slepim in slabovidni 2. del

Boštjan Štefanič

8. NAMIGI IN NASVETI: Upravljanje e-sporočil z uporabo pravil, Nekaj trikov za naše Facebookaše

Brane But

9. OGLASNA DESKA: iPad dostopen slepim in slabovidnim

Robert Hrovat Merič

10. NOVIČKE: Munivo: naprava, ki slepim pomaga zaznavati okolico, Ovi Nokia Zemljevidi v Sloveniji pokrivajo 79.000 kilometrov cest, Kako prelisičiti vsiljive Facebook strani, Uporaba računalnika v večernih urah povzroča nespečnost

Boštjan Štefanič

1. UVODNIK: Ali se lahko brajeva pisava podreja modnim muham: standard oblike in standard velikosti brajeve pisave

Avtor/ urednik: *Marino Kačič*

L: A.K.

[Pošlji komentar](#)

Potem, ko je bila sprejeta Konvencija o pravicah invalidov, se vedno več organizacij trudi, da bi naredili napise na izdelkih v braillovi (v nadaljevanju brajevi) pisavi, saj se s tem omogoči samostojnost slepih. Žal pa se pogosto dogaja, da pripravljajo brajeve napise ljudje, ki se na to ne dovolj spoznajo. Če naj bo brajev zapis uporaben za branje slepih, se je pri pripravi takih napisov poleg standarda oblike potrebno držati tudi standarda velikosti.

Konvencija o pravicah invalidov

Generalna skupščina Združenih narodov je 13. decembra 2006 sprejela Konvencijo o pravicah invalidov in Izbirni protokol h Konvenciji o pravicah invalidov. Republika Slovenija je konvencijo in izbirni protokol podpisala 31. marca 2007 na sedežu Združenih narodov in jo kasneje ratificirala v Državnem zboru RS (WWW 1/2011).

Konvencija je mednarodni sporazum o pravicah invalidov, katerega cilj je izboljšati kakovost življenja invalidov, zmanjšati zapostavljanje na podlagi invalidnosti in omogočiti enake možnosti invalidov, kot jih imajo ostali ljudje. Konvencija določa in zavezuje države in vse organizacije v državi, ki konvencijo podpiše, kaj morajo storiti, da bi zagotovile invalidom enake pravice in možnosti, ki izhajajo iz konvencije in ustvarjajo enake možnosti, kot jih imajo vsi drugi državljani. Več o tem si lahko preberete [na WWW 1.](#)

Niso vsake pike brajeva pisava

Odkar smo ratificirali Konvencijo o pravicah invalidov, se vse več državnih, zasebnih in civilno družbenih organizacij trudi, da bi ta načela vključile v življenje. Primer tega je tudi obveščanje slepih v njim dostopni brajevi pisavi. Mnogokrat so to zares nujne informacije, kot na primer ime zdravila na škatlici. Drugič so malo manj nujne, a še vedno zelo pomembne informacije, kot so opisi slik ali muzejskih eksponatov, napisi na vratih, gumbih dvigal in podobno.

Tak trud je vreden pohvale, na žalost pa se pogosto dogaja, da tisti, ki pripravljajo te napise, poznajo le obliko brajeve pisavi (kako so sestavljene pike), ne pa tudi velikosti. Tako se dogaja, da naredijo prevelike pike in preveliko brajevo črko. Namesto, da bi bila črka velika približno 1 x 1.5 centimetra, naredijo prevelike, veliko prevelike črke. Včasih 300 %, 400 % ali celo še večje. Prave velike in pogosto barvne tablice, ki so v pomoč in korist videčim, nikakor pa ne ljudem, ki ne vidijo. Sklepamo lahko, da snovalci izhajajo iz logike razbiranja/prepoznavanja s pomočjo očesa: večje bo, bolj bo prepoznavno. Dejansko pa velja za razbiranje s tipom prsta druga logika: ne sme biti niti premajhno niti preveliko, ampak ravno pravo, da lahko živčni končiči hitro razberejo.

Brajeva pisava je samo ena

Brajeva pisava, če naj bo uporabna za slepe, je samo ena: poleg pravilne oblike (razporeditve pik), mora biti tudi ustrezne velikosti (prava velikost). Zakaj? Zato, ker oseba, ki bere s prsti, lahko prepozna črko tako, da z enim dotikom zaobjame eno črko. Drugače povedano, ko položi prst na brajevo pisavo, mora biti celotna črka znotraj blazinice enega prsta. Le tako je mogoče zaznati črko v enem kosu.

Predstavljajte si, da bi videča oseba brala črko tako, da bi skozi okence, veliko 2 kvadratna centimetra, brala (gledala) črko, ki bi bila v ozadju (tega ne bi videla) velika 2 kvadratna metra. Premikali bi to majhno okence sem in tja, sestavljali delčke vijuge in sklepali, kaj naj bi bila celota – katera črka. Kako naporno bi bilo šele razbrati besedo, da o stavku raje ne govorimo. O hitrosti branja, kot se spodobi, pa v takih primerih niti ni možno razmišljati.

Kakšna je pravilna brajeva pisava?

Pravilna brajeva pisava vključuje pravilno obliko in pravilno velikost. Obstajata standarda za obliko in velikost.

#1. Standard oblike

Standard oblike določa, kako brajeva pisava zgleda (na videz in na otip). To je, kako so brajeve pike razporejene v okviru ene brajeve celice. Standardna 6-točkovna brajeva celica ima 6 pik v dveh stolpcih. V vsakem stolpcu po tri pike oziroma v celici skupaj trije pari pik, drug nad drugim. Iz 64 možnih kombinacij pik je sestavljena abeceda, številke in drugi znaki, kot so ločila, matematični znaki, note ipd., kar se uporablja v vseh svetovnih jezikih. Za več glej: Rožanc 1974, Gerbec 1999, [Kačič 2006, 2007, 2009](#)).

#2. Standard velikosti

Standard velikosti določa velikost standardne brajeve celice. To je, koliko je velika standardna brajeva celica, koliko so v celici velike pike, koliko so pike med seboj oddaljene, koliko so med seboj oddaljene črke, koliko so med seboj oddaljene vrstice ipd. (Za več glej: Gerbec 1999, [WWW 2/2001](#))

Preglednica [\(WWW 2\)](#): Dimenzije brajeve celice (standardi za 6-točkovno brajevo pisavo)

	vodoravno pika od pike mm	navpično pika od pike mm	celica od celice mm	vrstica od vrstice mm	velikost pike spodaj mm	Višina pike mm
	a	b	c	d	e	f
Amerika (standardna)	2.34	2.34	6.22	10.16	1.45	0.48
ECMA Euro brajica	2.5	2.5	6.0	10.0	1.3	0.5
Elektronska brajica	2.4	2.4	6.4			0.8
Francija	2.5 - 2.6	2.5 - 2.6		>10	1.2	0.8 - 1.0

Italija	2.2 - 2.5	2.2 - 2.5			1.0	0.5
Japonska	2.13	2.37	5.4	13.91	1.43	0.5
Koreja	2.0	2.0	5.0	6.0	1.5	0.6
Mednarodni standard	2.5	2.5	6.1 - 7.6	10.0 - 10.1	1.5 - 1.6	0.6 - 0.9
Nemčija	2.5	2.5	6.0	10.0	1.3 - 1.6	≥0.5
Velika Britanija	3.25	3.25	9.78	17.02	1.9	0.81

Zakaj so potrebni standardi?

Standard oblike je potreben za enotno obliko črke, standard velikosti pa enotno velikost, z namenom, da črka ni prevelika, niti premajhna. Na blazinicah prstov so živčni končiči, ki razbirajo fine zaznave / razlike med eno in drugo piko. Ti končiči so posejani dovolj na gosto, da omogočajo razbiranje pik, ki niso preblizu druga drugi, niti preveč narazen. Drugi razlog za standarde je velikost prstov ljudi. V osnovi naj bi brajevo črko ali drug znak zaznali s položitvijo blazinice prsta na črko. Ko prst drsi z ene črke na drugo, se sestavlja branje (predstava) besed. A to je že zapleten spoznavni postopek, ki se dogaja v možganih.

Iz preglednice je razvidno, da imajo različne države različne velikosti brajevih črk. To je zaradi zgodovinskega razvoja in predvsem zato, ker so prsti, s katerimi se bere brajeva pisava, pri različnih narodih različno veliki. Zato imajo Korejci ali Japonci manjše razdalje in velikosti pik kot zahodnjaki. Velja pa tudi, da znotraj vsake države obstajajo tudi manjše pisave, ki so namenjene manjšim ljudem in predvsem otrokom. Vendarle, s časoma se je uveljavil mednarodni standard, ki se ga uporablja kot glavni standard brajeve pisave. Izjema je, če se pripravlja besedilo za ciljno publiko, kot na primer za prej omenjene vzhodne narode ali otroke.

Nasvet za tiste, ki pripravljajo brajeve oznake

Pripravljalcem brajevih oznak ali fraz (npr.: na zdravilih, vratih, dvigalih, avtomatih, napravah, in podobno), ni treba poznati standarda posamezne države. Kot se vidi iz preglednice, so razlike v velikosti brajeve celice razmeroma majhne, običajno nekaj desetink milimetra. Ta točnost je predvsem pomembna pri branju večjih količin teksta, ni pa toliko pomembno pri zapisu fraze ali posamezne besede ali številke.

Pisava seveda mora biti ustrezne oblike (ta je mednarodna, razen posebnih črk), velikost pa naj bo v okviru mednarodnega standarda (v zgornji preglednici). Sicer je možno delno odstopanje v smer povečanja, vendar ne več kot 30 %. Za lažjo predstavbo: položite blazinico kazalca (zgornji členek) na brajevo črko. Če ste s konico kazalca pokrili brajevo črko, potem jo boste lahko zaznali oziroma jo bo tisti, komur je namenjena, lahko prebral. Imejte v mislih tudi to, ali je namenjena branju tudi otrokom in/ali manjšim ljudem? V tem primeru je raje ne povečujte. Da bi bil torej brajev napis ali oznaka uporaben, mora biti poleg ustrezne oblike tudi ustrezne velikosti!

Brajeva pisava, ki je oblikovana po predstavah, kaj je dobro za vid, lepo, moderno, veliko, ..., pa je lahko modna muha, ki morda zadovolji naročnika ali izdelovalca, ne pa tudi ljudi, ki jim je namenjena.

Viri

Gerbec I. (1999). Braillova pisava in opismenjevanje slepih. V: Gerbec. Naš zbornik ob 80. letnici zavoda. Ljubljana: Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana.

KAČIČ, M. (2006). Louis Braille, brajeva pisava in računalnik. [RIKOSS](#), let 5, št. 1.

KAČIČ, M. (2007). . Oblike in videz brajeve pisave. [RIKOSS](#), let 6, št. 1, str. 13-16.

KAČIČ, M. (2009). Brajeva pisava od papirja do računalnika. V: KAČIČ, M. (ur.), PUNGERTNIK, S. (ur.). Louis Braille in njegov genialni izum: izbor besedil ob 200-letnici rojstva Louisa Braille. Ljubljana: Revija Rikoss in ZDSSS.

Rožanc C. (1974). Znaki za slovenski jezik, matematiko z geometrijo in kemijo. Ljubljana: Zveza društev defektologov Jugoslavije – tiflološka sekcija Slovenije.

1 (jun. 2011):

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/konvencija_o_pravicah_invalidov

WWW 2 (jun. 2011). http://www.tiresias.org/research/reports/braille_cell.htm

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: MARJAN ŽALAR

Svetovni prvak v kegljanju

L: A.K.

[Pošlji komentar](#)

Moja življenjska pot se je pričela 4.11.1977 v ptujski porodnišnici in nadaljevala v vasi Pavlovski vrh pri Ormožu. Starša sta kmalu po rojstvu ugotovila, da z mojim vidom nekaj ni v redu. Po pregledih pri zdravnikih so ugotovili, da slabo vidim in da imam tudi delno barvno slepoto, na soncu pa se mi blešči.

Osnovno šolo sem obiskoval v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Po končani osnovni šoli sem odšel v Center slepih in slabovidnih v Škofjo Loko in se vpisal v program administrator. Ko sem to končal, sem se vpisal še v program ekonomsko-komercialni tehnik. Tam sem spoznal tudi Andrejo Krničar. Po zaključku šolanja v Škofji Loki sem se odločil, da se vpišem še na fakulteto. Vpisal sem se na fakulteto za pomorstvo in promet v Portorožu in se tudi kmalu izpisal. Te odločitve še danes ne obžalujem. Nekaj časa sem neuspešno iskal zaposlitev. Kot kaže smo invalidi bav bav za delodajalce in se nas vsak malo ustraši. Imel sem občutek, da so iskali česar ne zmorem, namesto obratno. Nato sem le dobil službo preko javnih del na MDSS Ptuj. Sedaj sem invalidsko upokojen.

Ves čas šolanja sem bil povezan s športom ter takšnim ali drugačnim gibanjem. Rad berem, rešujem križanke, poslušam glasbo, gledam filme, odigram kakšno partijo šaha ... V osnovni šoli mi je bilo všeč, da so nas spodbujali k športnim aktivnostim. Danes pa slišim, da so slepi in slabovidni v rednih šolah oproščeni telovadbe. To se mi zdi velika napaka, ker ravno preko gibanja se lahko razvije motorika, mobilnost in orientacija. Seveda v kolikor je pravilno vodena.

V srednji šoli se je moja športna dejavnost nadaljevala. Nekoliko resneje sem se ukvarjal z atletiko in avtomatskim kegljanjem. Atletika se je po nekaj letih izpela, čeprav sem v nekaterih disciplinah dosegal dobre rezultate glede na amaterski trening. Mogoče je manjkala prava podpora.

S kegljanjem je bila druga zgodba. Kegljam v kategoriji B3, to je na tri korake kot neinvalid. Prve korake in mete sem izvedel pod vodstvom, takratnega ravnatelja srednje šole v Škofji Loki Jožeta Dolenca. Njemu gredo vse zasluge, da sem se sploh predal kegljanju. V času srednje šole nam je gospod Jože Dolenc, v kolikor smo bili vsaj malo zainteresirani za kegljanje, predajal svoje znanje. Na državna prvenstva nas je hodila cela kolonija kegljačev, s katerih smo se zmeraj vračali z veliko kolajnami. Ko je gospod Jože odšel v zaslužen penzion, sta na mojo športno pot vstopila še dva trenerja: Marjan Fuis in Franc Belcijan. Tudi moj mlajši brat Mitja se ukvarja s kegljanjem.

Največ težav sem imel s samo tehniko kegljanja. Težave s tehniko sem pričel resneje odpravljati, ko sem končal srednjo šolo in pričel s treningi na Ptuj. Zveza za šport invalidov Slovenije (na nacionalni ravni) in MDSS Ptuj (društvena raven) sta na treningih angažirala Silvo Razlag. Čez nekaj let se ji je pridružila še njena hči Andreja Razlag, ki je po mojem mnenju naredila ključni premik k večji učinkovitosti pri moji tehniki.

Velike težave sem imel z logistiko prihodov na treninge, ker sem bil od kegljišča oddaljen skoraj 30 km. Za eno uro ali dve treninga sem porabil skoraj štiri ure. Vse to govori o učinkovitem javnem prevozu v Sloveniji. Da sem kljub temu vztrajal s treningi, gre največ na račun dvigovanja rezultatov in s tem uspehov, pomembna pa je bila seveda podpora s strani društva. Po dolgih letih članstva v MDSS Ptuj sem po novem letu 2011 postal član MDSS Kranj.

Od novembra 2010 živiva skupaj z Andrejo Krničar v Srednjih Bitnjah pri Kranju. Odkar sem se preselil na Gorenjsko, s prihodi in odhodi s treninga nimam težav. Sedaj živim v naselju med Škofjo Loko in Kranjem in imam glede prevozov dobro urejeno, saj nas kar veliko keglja in imamo zagotovljen prevoz s kombijem. En trening na teden imamo v Škofji Loki in drugega v Kranju.

Naj vam povem še nekaj o mojih uspehih v kegljanju na svetovnem in evropskih prvenstvih. Leta 2002 sem na EP na Slovaškem osvojil 2. mesto, naslednje leto 2003 na Poljskem 3. mesto, sledila je nekajletna suša. Z letom 2009 pa so se začeli zopet uspehi in sem na EP na Poljskem zasedel 3. mesto. Najbolj je zanimiva zgodba iz tega leta, ko sem izgubil zlato v zadnjih treh metih. Izvedel sem jih strašno slabo in komaj ujel bron. Leta 2010, ko je bilo EP zopet na Slovaškem, sem osvojil 1. mesto. Letos pa sem na 2. svetovnem prvenstvu za slepe in slabovidne v Sarajevu dosegel odlično 1. mesto in postal svetovni prvak.

Ukvarjajte se s športom, ne more vam škoditi. Hkrati vas vabim, da se preizkusite v kegljanju, mogoče vam bo všeč.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Vzpon na Mangart

Avtorica: *Sabina Dermota*

Urednica rubrike in sodelavka: *Metka Pavšič*

[Pošljí komentar](#)

»Kaj si želiš za rojstni dan,« me je vprašal pred nekaj dnevi Miloš. »Saj veš, da imam vse kar si želim,« je bil moj odgovor. Ko pa mi je zaželel vse najboljše, mi je obljubil darilo: »Ob prvem res lepem vremenu te povabim na Mangart. Vem, da si želiš iti, a povem ti tudi, da tam gori ni šale.« Vsako leto, ko sva hodila v Posočje sva ga občudovala, a nikoli nisem prav resno računala na to, da bom nekoč stala tam gori. Za ponedeljek, 23. avgusta se je napovedoval lep sončen dan. »To bo dan za naju,« je rekel Miloš in sva šla.

Mangart je tretja najvišja gora v Julijskih Alpah in četrta v Sloveniji. Kljub temu, da je nižja od Triglava in Škrlatice, je fascinantna gora v vseh pogledih in z vseh smeri. Visoka je 2679 metrov in nosi SOTA referenčno oznako S5/JA-003. S svojo mogočnostjo in misterijoznostjo, ki jo obdaja spada med naše najlepše in najpopularnejše masive. Prvi znani vzpon je leta 1794 opravil naravoslovec Franc Jožef Hanibal Hohenwart. V današnjih časih, predvsem v poletnim času, privlači trume za visokogorje bolj ali manj pripravljenih planincev. Pravijo, da mora vsak "pravi" hribolazec imeti v svoji gorniški malhi osvojen vrh Mangarta. In kaj pomeni SOTA? To je ena od radioamaterskih aktivnosti – Summits On The Air, ki v slovenščini pomeni vrhovi gora na radioamaterskih frekvencah. Dejansko pa pomeni, da mora radioamater naložiti v svoj nahrbtnik radioamatersko opremo: postajo, akumulator, antene, podporni stolp za antene priključne kable in podobno, ter se z nahrbtnikom odpraviti na vrh določenega hriba. Tam mora vso to opremo postaviti, vzpostaviti čim več zvez z drugimi radioamaterji in na koncu aktivacije vse spet lepo pospraviti v nahrbtnik in odnesti s seboj v dolino. Poleg strasti do hribov je radioamaterstvo konjiček, ki me dodatno motivira na moji hribolazniški poti.

Dostop na vrh Mangarta precej skrajša cesta, ki je speljana okoli 2000m visoko na Mangartsko sedlo. Od tam pa je vzpon mogoč po Slovenski »plezalni« smeri ali po Italijanski malo manj zahtevni, a zato nič manj nevarni poti. Seveda sva z Milošem izbrala slednjo. On je bil lani na vrhu sam in je točno vedel v kaj se podajava. »Ubogala boš na vsako besedo, hodila boš počasi in previdno in nič po svoje, ker nebi rad, da otroci ostanejo brez mame in jaz brez žene.« In sva bila dogovorjena.

Ob 5:30 sva bila na izhodišču, opremljena z nahrbtniki, pohodnimi palicami in čeladama na glavah. Pobočje je namreč zelo krušljivo in zato so le te zelo priporočljive, pravzaprav obvezne za vse tiste, ki se odgovorno odpravljamo v visokogorje. Miloš si je na svojo pripel svetilko, da je videl kje hodi. V eno roko je vzel drugi konec moje palice in sva šla. On spredaj, jaz pa za njim. In tako sva hodila do prvih skal. Od tam dalje sem hodila sama. Prvič sem hodila res v temi, ko nisem videla niti svetle lise pred seboj in sem poslušala samo zvok njegovih planinskih čevljev pod katerimi je škripal prod. Na razpotju, kjer se ločita slovenska in italijanska smer se usmeriva levo na italijansko, kjer se pot zmerno vzpenja pod vršno kupolo Mangarta. Na zahtevnejših mestih me Miloš opozori na obstoječe ovire, drugače pa hodiva v tišini. Prečudovito je! Prečiva kratka melišča in skalne plošče do začetka

gredine, ki prereže severni bok Mangarta in se izteče do roba mogočnega več sto metrov globokega severnega ostenja gore. Vzhod sonca naju najde že na jeklenicah. Počutim se kot riba v vodi, saj mi plezanje prinaša veliko užitka. Najbrž mi je to ostalo še iz tistih časov, ko smo bili še opice. Kadar si lahko pomagam z rokami, imam tako dodaten stik z goro. Ko se je dotikam, čutim njeno zgradbo, njeno veličino in svojo moč. Če stojim na ozki stezi ali polički, čutim praznino pod seboj in občutek pripadnosti steni ob kateri se premikam. Spoštujem jo in ona me varuje. Vedno je kje oprimek, da mi pomaga napredovati. Samo muditi se mi ne sme nikoli. Nato se zopet pridruživa slovenski, sončni strani, kjer so mi prišle pod roko prve travnate zaplate na katerih je vse polno gorskega cvetja. Nepojmljivo je pobožati nežne cvetke drobnih rastlinic tako visoko in si predstavljati njihove barve. Kadar nikogar ne vprašam po barvi si predstavljam, da so rumene in bele in svetlomodre. Ne vem zakaj. Na internetu sem prebrala, da je rastlinstvo na Mangartu zelo pestro, saj ima kar nekaj rastlin na tej naši gori svoje edino ali eno od redkih nahajališč pri nas.

Po slabih treh urah sva po strmih, serpentinastih okljukih prispela na vrh. Miloš me ni opozoril nanj. Počakal je, da sem sama ugotovila, da sva na vrhu. Ko sem zaslišala glasove kakšnih šestih planincev, ki so se pogovarjali in se njihovi glasovi niso oddaljevali, sem ugotovila, da sva na cilju. Z besedami težko povem kaj sem občutila. Moje srce je bilo premajhno za veličastje trenutka. Sonce na koži, veter v laseh in svoboda v duši! Nisem mogla zadržati radosti, s katero sem bila vsa preplavljena. Solze sreče so morale na plano. Priznam, da me še noben osvojen vrh ni tako globoko pretresel. Morda mu je bil najbližji naš družinski vzpon na Krn.

Na vrhu Mangarta je križ, slovenska in italijanska vpisna knjiga ter žigi z oznako vrha., vse pa obdaja prostorna klopca. Miloš me je prijel za roko, da ne bi pohodila kakšnega nahrbtnika ali se spotaknila obenj in me odpeljal do prostorčka, kjer sva se nameravala postaviti svojo radioamatersko opremo. Neko planinko je zaskrbelo, če se slabo počutim. Ko ji je Miloš razložil, da je z menoj vse v redu, le, da ne vidim, je na vrhu nastala grobna tišina. »Potem pa vse čestitke obema,« se je čez čas oglasila ista gospa, »gospe za voljo in vztrajnost, gospodu pa za pogum in zaupanje svoji ženi.« Prijetno je slišati komentar ljudi, ki te ne poznajo in je njihovo mnenje popolnoma nepristransko. Kolikokrat sem že morala razlagat radovednim in presenečenim planincem kaj me tako neustavljivo vleče v gore, če ne vidim prelepih razgledov, ki se ponujajo sami od sebe od vsepovsod? In pogled z Mangarta mora biti na poletno jutro res veličasten! Miloš mi ga po svojih najboljših močeh opiše: naši Julijci (Jalovec, Strug, Mojstrovka, Triglav, Škrlatica...), belopeški jezери pri vznožju Mangarta in nad njima na severu visoke avstrijske Ture, vse do Dolomitov na zahodu. Ali mi je sploh potrebno razložiti še kaj?

Sledila je postavitvev radioamaterske tehnike za SOTA aktivacijo Mangarta. S svojo opremo sva zasedla del prostorne klopce. Podporni stolp za kratki val (v nadaljevanju KV) je predelana polagalna ribiška palica, raztegnjena dolga približno 6 m. Z vrvicami sva jo privezala kar na križ in nanjo obesila žično anteno. Anteni za ultra kratke valove (v nadaljevanju UKV) pa imava prilagojene tako, da jih lahko pritrdiva na pohodne palice. In SOTA aktivacija se je lahko pričela ob napovedanem času. Najprej UKV - 144MHz. Kaj pa, če ne bo nikogar na drugi strani? Pa sem bila zopet prijetno presenečena. Najprej Miran, pa Marjan in Mladen in Janez in tako lepo po vrsti naprej. Ko je zmanjkalo sogovornikov, sva poglasila anteno na 14MHz. Franci (radioamater iz Ljubljane) je na DXcluster (to je spletna stran, na kateri radioamaterji

z vsega sveta objavljajo trenutno aktivnost na radioamaterskih frekvencah) napisal najino lokacijo in frekvenco na kateri sva bila aktivna. Potem pa sva imela dovolj opraviti na KV. Po pravici povedano, jaz sem imela dosti opraviti. Miloš mi je prepustil mikrofona. Samo sedel je poleg mene, mi vpisoval zveze v radioamaterski dnevnik in mi pomagal, če se mi je kaj zataknilo. Ko sem želela oddati mikrofona njemu, ga ni hotel. »Danes je tvoj dan. Delaj, čakajo te.« In res sem imela kaj početi. In na koncu vsake zveze: »Congratulations Sabina!«. »Le zakaj?«, sem se spraševala, saj tujci ne poznajo Mangarta, da bi lahko vedeli kje sem. Šele, ko sem se na glas čudila zakaj vse to, mi je ta lump povedal, kaj je napisal na SOTAwatch (to je spletna stran, kjer radioamaterji za kak dan naprej napovemo kje bomo ob določenem času in na katerih frekvenčnih območjih se nas bo dalo slišati). Miloš je napisal lokacijo, uro, frekvenčna območja in na koncu še, da je ta aktivacija moje rojstnodnevno darilo. Potem mi je bilo jasno, zakaj tale Mangart odmeva po vsej Evropi. Nenazadnje pa po več kot dveh letih mojega aktivnega ukvarjanja s SOTO moj radioamaterski znak S57BNX poznajo amaterji tudi izven slovenskih meja. Iz 14MHz sem se preselila še na 7MHz, saj je nemški operater prosil Šveda, s katerim sem ravno govorila, če lahko zamenjam frekvenco, ker bi rad naredil zvezo z mano. Res zanimiva dogodivščina.

Po kakšnih dveh urah radioamaterskega dela sem bila tako utrujena, da sva z aktivacijo zaključila. Med pospravljanjem sva marsikateremu planincu razložila kaj počneva in kaj je SOTA. Nekateri so že kdaj prej videli kakšnega obsedenca kako z vrha hriba ali gore po radijski postaji vzpostavlja zveze z ostalim svetom.

Od vznožja proti vrhu so se pričele dvigovati bele meglice in tudi veter je postajal vsemočnejši. Sklenila sva, da je nastopil čas za najtežji del tistega dne. To je pri meni vedno spust. Počasi in previdno sva se spuščala v dolino. Tiste jeklenice, ki so na poti proti vrhu vedno tako lepo nameščene v višini ramen, da se samo primeš, so na poti navzdol v višini kolen in te prisilijo da se lepo sklonjen spuščaš z gore.. To je pač davek, ki ga gora zahteva od tebe. Marsikdaj sem se spustila tudi po zadnji plati, ker je bilo tako zame najvarneje. V spodnjem delu je veter že tako pihal skozi odprtine na čeladi, da nisem slišala drugega kot vršanje. Če poleg tega praktično še nič ne vidiš, je to zabava posebne vrste. Da si poti ne bi skrajšala s prehitrim spustom po melišču, sva spust zaključila tako, kot sva ga pričela. Miloš je prijel en konec moje palice in skupaj sva odšla do avta. Ko so bile za menoj vse pasti in nevarni prepadi, sem se šele prav zavedla, koliko je Miloš zaupal vame, da sva se spravila na to pot. Vem, da mu je bilo na Mangartu trikrat vroče. Prvič zaradi hoje, drugič zaradi sonca in tretjič zaradi mene. Morda je na tem mestu priložnost, da lahko rečem še enkrat: »Hvala Miloš za zaupanje in pogum, da sva osvojila to prelepo in veličastno goro!« Ko sem namreč govorila s prijatelji, ki ne vidijo in tudi hodijo po hribih, nismo našli tistega, ki je bil na Mangartu. To ne pomeni, da niso sposobni priti gor, temveč prej to, da niso našli nikogar, ki bi jih upal vzeti s seboj. To je res lepo, nepozabno, čudovito darilo!

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Ob Plečnikovem jubileju čokoladna piramida

Avtor: *Slavica Zupanič*

L: A.K.

[Pošljí komentar](#)

»Ni Ljubljane brez Plečnika in ni Plečnika brez Ljubljane« je že znani rek, ki ga potrjuje tudi Zavod ArtKontakt s svojim projektom »Odkrivanje Plečnikove Ljubljane«. Namen projekta je mesto približati ljudem, kajti šele, ko ga spoznaš, kako lepo je, ga imaš lahko tudi rad. Zato je ta kulturna ustanova ob obletnici umetnikovega rojstva (23. januar 1872 – 7. januar 1957) obeležila s fotografsko razstavo Plečnikovih del v pasaži Maximarketa in razstavo z naslovom »Glasba panoram Plečnikove arhitekture« na Krakovskem nasipu, kjer so obiskovalce posladkali s čokoladno Plečnikovo piramido. Organizirana so diskusijska srečanja z avtorjema fotografij Barbaro Jakše Jeršič in Stanetom Jeršičem, ki ga poznamo že iz humanitarne akcije fotografov »Enooki«. Najbolj pa smo se seveda razveselili izdaje brošure in organiziranih vodenj po Plečnikovi Ljubljani. Na enega takih sem se podala tudi sama.

Zbrali smo se na hladno in sončno nedeljo pred mestno hišo in takoj ob prihodu za dobrodošlico zven zvonov s stolnice in glasba evropske himne z mestne hiše. Nato pozdrav predstavnice Zavoda ArtKontakt in vodiča, s kratko predstavitvijo življenja Jožeta Plečnika in z orisom vodenja.

Rodil se je v družini mizarja in se je po neuspešnih začetkih v gimnaziji začel v očetovi delavnici učiti obrti. S pomočjo deželne štipendije se je na obrtni šoli v Gradcu izučil za umetnostnega mizarja in načrtovalca pohištva. Nad arhitekturo pa se je navdušil, ko je na razstavi videl načrte Otta Wagnerja za berlinsko katedralo in je pri tem znanem arhitektu tudi nadaljeval študij na Dunaju. Njegovo diplomsko delo je bilo tako dobro, da je za nagrado dobil rimsko štipendijo, ki mu je omogočila nekajmesečni študij v Italiji in Franciji. Že leta 1901 je na Dunaju odprl arhitekturni atelje, kjer je začel celovito in izvirno načrtovati javne in zasebne stavbe (cerkev Sv. Duha, Zacherlova hiša). Je pa res, da je bil Plečnik mnogokrat bolj umetnik kot arhitekt in je bil zato večkrat skregan s praktično platjo arhitekture, kot je na primer statika. Na Dunaju so vsi računali, da bo nasledil takrat že ostarelelega Otta Wagnerja, vendar se to iz različnih razlogov ni zgodilo. Glavni nasprotnik tega je bil tedanji avstro-ogrski prestolonaslednik Franz Ferdinand, zanj je bila namreč Plečnikova arhitektura premoderna, ljubša mu je bila klasika. Zato se je leta 1911 preselil v Prago, kjer je bil najprej profesor na Visoki umetnostno-obrtni šoli, kmalu pa je postal glavni svetovalec za obnovo praškega gradu Hradčani. Češki predsednik Masaryk se je nad Plečnikovo ustvarjalnostjo, milo rečeno, navduševal. V tem času je Plečnik bil že evropsko priznan in so ga vabili v Basel, München, Stockholm; vendar se je, predvsem na povabilo Vurnika leta 1921 vrnil v Ljubljano. Tukaj pa mu je bilo, zaradi slave v prejšnjih mestih, omogočeno narediti, kar je hotel. Znal je zlit sedanost in preteklost tedanjega časa, s kopensko in rečno linijo (mostovi in zapornice na Ljubljani) je dal mestu enovito in sodobno podobo. Pomembno je predvsem to, da je celotno osrčje Ljubljane projektiral en sam arhitekt in ji dal svojevrsten pečat. Vzporedno z ustvarjalnostjo pa je svoje znanje prenašal na mlajše generacije kot profesor na Visoki tehniški šoli in velja za idejnega očeta arhitekturne šole v Ljubljani.

Med študenti najbolj izstopa nadarjeni Edvard Ravnikar, ki je po drugi svetovni vojni postal njegov naslednik. V času komunizma je bil namreč Plečnik zaradi globoke vernosti precej nepriljubljen pri oblasteh.

Verjetno bi bilo težko naštetati vse Plečnikove stvaritve, pa tudi poznavanje njegovih del je med Slovenci na visoki ravni. Naš ogled smo začeli z ornamentalnim predpražnikom pred Mestno hišo, mimo znamenitega Peglezna (stavba v obliki likalnika) do arkad na tržnici. Na tem prostoru je Plečnik želel postaviti veliko mestno palačo, pod streho katere bi spravil vse občinske uradnike. Vendar zaradi druge svetovne vojne ni prišlo do realizacije in tako ima Ljubljana še danes urade na različnih lokacijah. V lanskem letu je bil po Plečnikovem načrtu zgrajen Mesarski most, preko katerega smo prišli na Prešernov trg in Tromostovje, po Hribarjevem nabrežju, mimo Plečnikove gimnazije (nekoč znana kot Šubičeva gimnazija) do Maximarketa, kjer se nam je ustavil korak ob ogledu razstavljenih fotografij v pasaži. Pa spet naprej z ogledom znamenite arhitekture v podhodu Maxija, mimo rimskega zidu do Plečnikove hiše na Trnovem z vodenjem po njeni notranjosti. To je sicer kompleks hiš z velikim vrtom ter na južni strani prijeten zimski vrt, v katerem je Plečnik živel umirjeno in vase umaknjeno življenje. Po Plečnikovi smrti se je v hišo naselil njegov nečak Karel Matkovič, ki je začel urejati umetnikovo zapuščino in prav on je zaslužen, da se je v celoti ohranila Plečnikova dediščina. Po Matkovičevi smrti so dediči hišo prodali mestu Ljubljana in to je leta 1972 odprlo Arhitekturni muzej Ljubljana, katerega večji del se je leta 1992 preselil na grad Fužine. V Plečnikovi zbirki danes lahko vidimo izvirno opremo, osebne predmete, zbirko risb in načrtov, glinaste, mavčne in lesene modele, knjižnico, dela njegovih študentov z diplomami... v lanskem letu je imetje prešlo v upravljanje Muzejev in galerij Ljubljana. Naše potepanje pa smo končali pred Križankami in NUK-om (Narodna in univerzitetna knjižnica), ki je gotovo med najveličastnejšimi Plečnikovimi projekti.

To je bilo le nekaj drobtinic iz obilne pogače umetnika, katerega duh preveva naše glavno mesto. Njegov lik je upodobljen na denarju in poštni znamki, ljubljanski župan vsako leto podeli nagrade Plečnikovega sklada nadarjenim arhitektom. Prestolnica pa celo plačuje v umetnika preoblečenega igralca, da se sprehodi med turisti, ki množično obiskujejo Plečnikovo Ljubljano.

V Ljubljani, 28. januarja 2011

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Začetek uporabe nove socialne zakonodaje prestavljen na 1.1.2012**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

[Pošljij komentar](#)

V Rikoss-u številka 3/2010 je bil v tej rubriki objavljen prispevek o dveh novih zakonih s področja socialnega varstva in sicer o Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS št. 61/2010 z dne 26.7.2010), ki je začel veljati 10.8.2010 in bi se naj začel uporabljati 1. junija 2011 ter Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS št. 62/2010 z dne 30.7.2010), ki je začel veljati 14.8.2010 in bi se naj začel uporabljati 1. junija 2011, nekatere njegove določbe pa 1. septembra 2011.

V Uradnem listu RS št. 40/2011 z dne 27.05.2011 pa so bile objavljene spremembe in dopolnitve Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakona o socialno varstvenih prejemkih. S tem se začetek uporabe obeh zakonov prestavlja na 1. januar 2012.

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) sicer kot bistveno novost v sistemu uveljavljanja socialnih transferjev prinaša »enotno vstopno točko« - center za socialno delo, s čimer je bistveno poenostavljen postopek uveljavljanja socialnih transferjev, uvaja pa tudi vrstni red uveljavljanja teh pravic. Zakon uvaja tudi enotna merila in pogoje za uveljavljanje posameznih pravic, enotna je tudi opredelitev materialnega položaja vlagateljev z upoštevanjem premoženja (nepremičnin, vozil, denarnih sredstev idr.), pri čemer se zakon zgleduje po merilih in pogojih, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci do denarne socialne pomoči. Upoštevanje premoženja vlagateljev omogoča pravičnejše razdeljevanje socialnih transferjev in zagotavlja pomoč socialno najbolj ogroženim. Zakon hkrati spodbuja posameznike za aktivno reševanje njihove situacije in aktivno vključevanje v družbo. Zakon bo enotno uveljavljanje vseh 13 pravic iz javnih sredstev omogočil tudi z vzpostavitvijo centralne evidence pravic iz javnih sredstev in povezavo informacijskih sistemov.

Zakon o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre) pa na novo vsebinsko ureja pravici do denarne socialne pomoči in do varstvenega dodatka, ki se bosta torej prav tako po novem začeli uresničevati s 1.1.2012.

Glavni razlog za spremembo začetka uporabe teh dveh zakonov je v zamiku pri oblikovanju in vzpostavitvi nekaterih evidenc (nepremičnin, centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanj in visokošolskega izobraževanja), ki vplivajo na vzpostavitev informacijskega sistema za podporo izvajanja obeh zakonov. S sprejetim zamikom začetka uporabe zakonov bo tako prehod na nov sistem odločanja in dodeljevanja pravic iz javnih sredstev opravljen bolj kakovostno, hitreje in tudi lažje za tiste, ki bodo vodili postopke odločanja o pravicah iz javnih sredstev.

Sprememba Zakona o socialno varstvenih prejemkih določa tudi, da se pravici do nadomestila za invalidnost ali dodatka za tujo nego in pomoč po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (ZDVDTP) ne preneseta v sistem socialnovarstvenih prejemkov, pač pa ostaneta urejeni kot do sedaj, torej v Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb.

Vir: <http://www.mddsz.gov.si/>

Povezavi na spremembe in dopolnitve:

[Zakona o socialnovarstvenih prejemkih](#)

[Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev](#)

[Na vrh](#)

6. TESTIRALI SMO: Je Mobile speak zamenjava za Talks ali zgolj drugi v vrsti bralnikov/povečevalnikov zaslona za telefon?

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

L: A.K.

[Pošljí komentar](#)

Bistvo vsakega programa je, da je program služi nam, in ne mi njemu. S tem člankom bom skušal ugotoviti, če in kako se komplet programov pod blagovno znamko Mobile Speak približuje temu pravilu.

Mobile Speak je nabor programov, katerih vlečni konj je istoimenski bralnik zaslona, torej ekvivalent Talks-u. V isti .sis datoteki, se skriva še Mobile Magnifier, ki je ekvivalent Zooms-u – povečevalniku zaslona, ki ga dobavlja Nuance – izdajatelj Talksa. Komplet za operacijski sistem Symbian sestavlja še Mobile Daisy player, Mobile Color recogniser in babor štirih iger, prilagojenih temu, da jih lahko igrajo tudi slepi in slabovidni. Mobile Speak za žepne računalnike (pocket pc) in za os Windows Mobile 6.0/6.5 vsebuje še navigacijski komplet (Mobile Geo), tega v Symbian telefonih nadomešča podpora Ovi Maps 3.03/3.04.

Proizvajalec tega kompleta Code Factory je bil ustanovljen v Barceloni leta 1998 in njegova primarna naloga, kot zapišejo na njihovi spletni strani, je bila, da naredijo izkušnjo pri uporabi pda-jev prijazno tudi slepim, nato pa so se preusmerili tudi na mobilne telefone. So nagrajenci AFB za leto 2008. (AFB = American Federation for the Blinds)

V tem članku se bom osredotočil na delovanje programa Mobile Speak na telefonu Nokia e52 s posodobljenim paketom strojno-programске opreme (firmware) na različico 054.003, različica Mobile Speak-a, ki je naložen na telefonu, pa je peta po vrsti.

O novostih v zadnji različici Mobile Speak-a ne bi izgubljal besed, ker je ta program v celoti nov za veliko večino bralcev tega članka, na kratko pa lahko rečem, da je po funkcionalnosti podoben kompletu Talks/Zooms, ki ga večina bralcev te revije verjetno pozna.

Test programa je bil opravljen v realnih okoliščinah, kar pomeni, da v času pisanja tega članka paket še vedno teče na zgoraj imenovani napravi in bo to počel vse do konca 30-dnevnega poskusnega roka. Iz tega sledi, da sem svoj primarni bralnik zaslona za ta čas popolnoma onemogočil in sedaj povsod, kjer je možno, uporabljam novega.

Zaradi lažjega razumevanja si bom na nekaterih mestih dovolil primerjavo z uveljavljenim bralnikom zaslona, na drugih področjih pa bo sledil samo opis izkušnje z Mobile Speakom, ker nekaterih zadev Talks (še) ne podpira.

V spodnji tabeli prikazujem prednosti in slabosti kompleta Mobile Speak nasproti kompletu Talks/Zooms:

komplet	komplet
---------	---------

	Mobile Speak	Talks/Zooms
dokumentacija	(+)	(-)
podpora spletu	(-)	(+)
predvajalnik glasbe	(=)	(=)
začetni zaslon	(+)	(-)
podpora raznim poljem (koda za zaklepanje)	(-)	(+)
zaznavanje barv	(+)	(-)
daisy player	n/a	n/a
podpora pisarni	(+)	(-)
podpora navigaciji	(+)	(-)
razmerje cena/uporabnost	(-)	(+)

Pojasnila k posamezni oceni:

Ena od bolj opaznih razlik med obema kompletoma je dostopnost dokumentacije, njena jasnost in obširnost. Ko sem za voljo tega testa iskal dokumentacijo za moj standardni bralnik zaslona, je bila najnovejša različica le-te zakopana na precej nelogičnem kraju. Temu kraju se je reklo pooblaščen prodajalec programske opreme, medtem ko pri Mobile Speaku z iskanjem dokumentacije nisem imel težav. Tam, kjer jo pričakuješ, tam jo tudi dobiš. To pomeni, da jo imaš pod podporo/dokumentacija.

Tudi o obsežnosti in jasnosti bi se dalo spregovoriti nekaj besed, na prvo žogo in tudi potem pa lahko po moji oceni prisodimo boljšo uporabnost dokumentaciji, ki je priložena programskemu kompletu Mobile Speak.

V času pisanja tega članka bi prisodil, da ima Talks/Zooms meni bolj všečno izdelano podporo uporabi spleta, čeprav je to subjektivna ocena, vendar tudi Mobile Speak nima slabo zamišljene rešitve. Tej rešitvi očitam samo, da je na prvi pogled nekoliko nelogična, saj s tipkami določaš, po katerih spletnih gradnikih se bo Mobile Speak-ov kurzor pomikal, ko bomo pritiskali smerne tipke, medtem, ko pri Talks s pritiskom na ustrezno tipko tudi sprožiš premik kurzorja na naslednji ustrezni element in ti zato ni treba posegati po smernih tipkah. Lahko za to obstaja tudi druga rešitev, vendar je še nisem našel.

Kar se tiče predvajanja glasbe in še nekaj drugih aplikacij, lahko rečem, da jih tako Mobile Speak in Talks/Zooms podpirata enako dobro, tako da je povsem nesmiselno določati, kdo je tu iznašel boljše rešitve, ker boljših preprosto ni. Oba pokažeta enako zadev in na enak način.

Za + pri začetnem zaslonu sem se odločil predvsem zaradi tega, ker je po spremenjenih nastavitvah v Mobile Speaku na bolj enostaven način dobiti vse informacije, ki jih ponuja začetni zaslon. Tako ti za to, da veš, koliko baterije še imaš, ni treba pritisniti posebne kombinacije tipk, čeprav imaš tudi to možnost. Res je, da lahko tudi Talks nastavljaš in to celo bolj v globino kot Mobile Speak, vendar zaradi enostavnosti tu dajem + bralniku zaslona, ki je na testu.

Ko govorimo o poljih, ki jih je treba izpolniti, pa pridemo na področje, kjer se menjavata vročina in led, drugače namreč ne znam opisati vedenja Mobile Speak-a ob teh dogodkih. Tipičen primer sta polji za vnos kode pin in polje za vnos kode za

zaklepanje telefona. Če se Mobile Speak v prvem znajde suvereno, drugega ne zazna, kar pomeni, da ga ne poimenuje in tako slepi sploh ne more vedeti, kaj je na zaslonu in kaj, če sploh kaj, mora vnesti. Podoben primer so tudi spletni obrazci in sporočila. Če sporočilo lahko napišeš, pa so spletni obrazci druga pesem in je tako Talks spet na boljšem. Tu je torej razlaga zakaj je testirani bralnik zaslona dobil – v tabeli.

Vem, da je nepošteno vključiti v test tudi to, vendar si ne morem pomagati, če pa je funkcija zares uporabna. V kompletu Mobile Speak-a namreč dobiš tudi program, ki zna s pomočjo kamere na telefonu zaznati barvo objektov. To ti zelo pomaga, ko kombiniraš barve oblek in ostalega. Aplikacija dela bp in tu si komplet Talks/Zooms brez dvoma zasluži en velik -, ker te funkcionalnosti v svojem paketu ne ponuja.

Glede Daisy player-ja težko napišem kaj uporabnega, ker na našem trgu še ni knjig v zapisu daisy in tako pravzaprav namenoma nisem testiral obnašanja obeh priloženih predvajalnikov k bralnikoma zaslonov.

Po nekaj urah igrankanja s pisarno in Mobile Speak-om so mi določene rešitve v quickwordu nekoliko bolj pri srcu pri Mobile Speak-u, kot pri Talks-u. Če bi pisal pred tednom, bi bila situacija drugačna, saj sem takrat mislil, da njihova podpora pisarni šepa.

Po začasnih ocenah je, kar se tiče navigacije (Ovi Maps), absolutno na boljšem Mobile Speak, saj zna posredovati več uporabnih informacij na poti, kot Talks. Prav tako ponuja tudi več možnosti za izkoriščanje te funkcije na telefonu.

Ko se začnemo pogovarjati o razmerju med ceno in uporabnostjo, pa se zastavi vprašanje, ali je res vredno plačati četrtno več za komplet Mobile Speak, kot za Talks. Ugotavljam, da prednosti/slabosti enega do drugega vsekakor niso tako velike, da bi opravičevale tak razkorak med cenama. Delno lahko tak razkorak upravičijo sintetizatorji govora, ki jih ponuja Mobile Speak, vendar je to kljub vsemu po moji sodbi precej.

Cen tu namenoma ne navajam, ker se spreminjajo in so odvisne od paketa do paketa, vam pa toplo priporočam, da si ogledate primerjavo na:

www.talknav.com

Če povzamem, je Mobile Speak komplet, ki se ga na telefonu ne bi sramoval noben uporabnik, vendar je pri njem največji problem njegova cena, zato ga za zdaj nekako nerad priporočam, čeprav bi mi bilo v strašno veselje, če bi se njegov tržni delež povečal in posledično bo padla tudi njegova cena.

Kot zanimivost, Code Factory izdeluje tudi podporo za telefone, opremljene z operacijskim sistemom Android, ki pa stane znatno manj od podpore za Symbian/Windows Mobile. To pomeni, da se kaj lahko pod priporočeno podporo za Androide znajde rešitev Code Factory pod imenom Mobile Accessibility, čeprav tu ne smemo pozabiti na Google-ov tim inženirjev, ki delajo na projektu Eyes free, katerega rezultat je Eyes free lupina, bralnik zaslona Talkback in še nekaj drugih aplikacij ter API-jev, ki omogočajo razvoj prilagojenih aplikacij tudi za slepe.

[Na vrh](#)

7. DOBRO JE VEDETI: **Koledar & Slepi in slabovidni 2. del**

Avtor in sodelavec: *Boštjan Štefanič*

L: A.K.

[Pošljí komentar](#)

V prejšnji številki revije Rikoss smo se seznanili z zgodovino, kako je nastajal koledar skozi čas. In če je bil prvi članek namenjen splošni razgledanosti, nadaljujemo s praktično uporabnostjo različnih vrst elektronskih koledarjev.

Koledar in telefoni Nokia

Odkar imamo tudi na mobilnikih možnost uporabljanja bralnika zaslonske slike, se je funkcionalnost le teh znatno povečala. Kar preko noči smo dobili nove funkcije, ki so nam postale dostopne. Ena od njih je tudi koledar.

Aplikacijo koledar v mobilnikih najdemo na različne načine. Eden od načinov je aktivna pripravljenost, ki jo podpirajo novejši mobilni telefoni (Nokia serija n...), lahko pa se preko glavnega menija prebijemo do ikonice koledar. Ta se lahko nahaja v glavnem meniju ali v kateri izmed map: Pisarna, Aplikacije, Orodja in podobno.

Najprej poiščemo koledarsko ikonico in jo odpremo. S tem smo zagnali koledar. Prikazal pa se nam bo dnevni prikaz. Zelo pomembne so nastavitve koledarja in povsem točen čas na telefonu.

V glavnem pogledu koledarja zato pritisnemo levo funkcijsko tipko in iz menija izberemo nastavitve.

Same nastavitve so lahko različne, saj nekateri mobilniki ponujajo še dodatne možnosti za sinhronizacijo preko strežnika Mail for Exchange.

Nastavitve koledarja

Opozorilni ton koledarja: to je ton, ki ga bomo slišali ob nastavljenem opozorilu. Če ima nek koledarski vnos opozorilo, se bo predvajal ton, zato priporočam, da izberete ton, ki ga boste lahko prepoznali in boste vedeli, da gre za koledarsko opozorilo. Trajanje dremeža: to je možnost, ki je vsi mobilniki ne podpirajo. Gre namreč za nastavev časa, po katerem se bo opozorilo koledarja ponovno predvajalo, če boste pritisnili na dremež.

Prevzeti prikaz: tukaj lahko izberete način prikaza, ki se vam bo odprl ob zagonu koledarja. Na voljo imate: dnevni prikaz, tedenski prikaz, mesečni prikaz in prikaz opravil. Naj na tem mestu omenim, da imajo novejši mobilniki v sklopu koledarja tudi opravila. Nokia 3600, 6600, n73 imajo opravila ločena od koledarja. Pri izbiri pogleda je potrebno opozoriti še na to, da bo izbrani pogled veljaven le, če boste koledar odpirali iz menija. V primeru, da boste koledar odpirali preko aktivne pripravljenosti, boste vedno imeli dnevni prikaz.

Svetujem vam, da v nastavitvah pogleda uporabite dnevni prikaz, saj boste tako koledarske vpise imeli v seznamu. Mesečni in tedenski pogled za slepega nista praktična, ker je vse v ikonicah in se je zelo težko znajti. Iz tega razloga sam uporabljam dnevni prikaz. Naj dodam še to, da mesečni pogled omogoča izbris vseh vpisov v koledar in s tem popolno izpraznitev koledarja, lahko pa tudi izbrišete vpise pred izbranim datumom, torej vse stare vpise.

Prvi dan v tednu je: tukaj je po večini že nastavljeno, da se teden začne s ponedeljkom.

Prikaži oznako tedna: ta možnost je uporabna, če imate v pogledu nastavljen tedenski pogled. Izbirate lahko med številko tedna ali datumi tedna.

Prevzeti nabiralnik: to je možnost, ki jo boste videli le tisti, ki imate v mobilniku integriran program Mail for Exchange. Tu lahko nastavite poštni nabiralnik, s katerim boste koledar sinhronizirali, npr. gmail.

S tem smo uredili nastavitve.

Kako dodati vpis v koledar?

V glavnem pogledu izberemo možnosti in iz podmenija želimo vrsto vpisa. Na voljo imamo: Sestanek, Beležka, Obletnica in Opravilo. Pri beležki lahko vnesemo le besedilo, brez kakršnih koli opozoril. Obletnica se ponavadi uporablja za rojstne dneve in se ponavlja vsako leto. Prav tako ne omogoča nastavljanja ponovitev opozoril. Najbolj uporabna vrsta vpisa (tudi časovno) je Sestanek.

Kako narediti vpis za sestanek?

V glavnem meniju izberete nov vpis in v podmeniju Sestanek. Lahko pa pričnete s tipkanjem in urejevalnik sestanka se bo odprl samodejno.

V polje zadeva vpišemo namen sestanka ali naloge, npr. Pripravi prispevek za Rikoss. Ko to vpišemo, gremo s puščico dol in lahko vpišemo kraj, npr. Ljubljana.

V nadaljevanju določimo začetno uro in datum. Vpišemo recimo 12:15 25.08.2011.

Naj povem še to, da ko boste vpisovali številke, se bo kurzor sam premikal na naslednja polja, tako da znaka dvopičje ne vpisujete. Nato lahko na isti način nastavite še končno uro in datum. Mobilnik vam predlaga isti datum in uro, kot je začetek. Če boste delali ponavljajoče opozorilo, potem je potrebno, da sta začetni in končni datum in čas enaka.

Opozorilo: Tukaj lahko vključimo opozorilo, da nas koledar opomni na vpisani dogodek. Po privzetih nastavitvah je opozorilo izključeno, zato ga moramo za vsak vpis vključiti posebej. Ker pa za ta koledarski vpis potrebujemo opozorilo, ga vklopimo s pritiskom na sredinsko tipko.

Ko je opozorilo vključeno, dobimo 2 dodatni polji. Prvo polje je datum in ura opozorila. Tukaj nastavimo čas, ko želimo biti opozorjeni.

Ponovitve: če želimo, da se koledarski vpis ponavlja, lahko tu nastavimo ponovitve.

Po privzetih nastavitvah je ponavljanje izklopljeno. Izberemo lahko med vsakodnevnim ponavljanjem, tedensko, dvotedensko, mesečno ali letno. Za ta vpis izberemo dnevno ponavljanje. Odpre se nam še eno polje, kjer piše Ponavljaj do, in tu vpišemo datum, do katerega želimo ponovitve. Sinhronizacija je po večini zasebna in naj tako ostane, saj v tem načinu vse lepo deluje.

Ko smo urejanje vpisa zaključili, pritisnemo Končano in program bo napisal, da je vpis shranjen v koledar, mi pa bomo postavljeni na dnevni pogled na dan, ko se bo vpis zgodil - 25.8.2011.

In še nekaj besed o aktivni pripravljenosti. Uporabniki Nokie 3650 in 6600 imate na voljo le klasično pripravljenost. Uporabniki Nokie n73 lahko v nastavitvah vklopite aktivno pripravljenost, novejši modeli pa ponujajo le aktivno. V slednji boste dobili tudi pogled koledarja. Videli boste vpis za današnji dan in do 3 prihajajoče vpise. V aktivni

pripravljenosti boste videli le prihajajoče vpise, ki ste jih vnesli kot sestanek. Beležka in obletnica bosta vidna le na dan, ki ste ga ob obletnici ali beležki izbrali.

Danes boste tako videli sledeče: v prvem polju bo pisalo, da za danes ni koledarskih vpisov, v drugem pa bo pisalo 25.08.2011 12:15 Pripravi prispevek za Rikoss.

Naslednji dan se bo ta vpis premaknil v polje, kjer danes piše, da ni vpisov. 25.

avgusta ob 12:15 pa se bo sestanek iz dnevnega pogleda skril in nadomestil ga bo napis, da za danes ni več koledarskih vpisov.

Torej aktivna pripravljenost je v povezavi s koledarjem zelo uporabna, saj imamo tako dnevni pogled za dogodke že v pripravljenosti telefona vedno na zaslonu.

Koledarska opozorila:

Ko bomo slišali zvok koledarskega opozorila, lahko pritisnemo desno funkcijsko tipko enkrat, da opomnik utišamo. S tem smo utišali le zvok, napis opozorila pa je še vedno na zaslonu telefona. Pritisnemo kombinacijo tipk, da nam bo bralnik zaslonske slike prebral vsebino z zaslona. Ko smo obveščeni o tem, kaj piše, lahko s pritiskom na levo funkcijsko tipko opozorilo za koledarski vpis izključimo. Lahko pa s desno funkcijsko tipko aktiviramo dremež, kjer bomo ponovno predvajanje opozorila premaknili za 5 min ali odvisno od nastavitve, ki smo jo izbrali v koledarju.

Žal koledar ne omogoča iskanja vpisov, zato vam svetujem, če boste koledar uporabljali samo na mobilniku, da vpise sproti brišete ali pa v glavnem pogledu izberete možnosti ter preklopite na mesečni pogled. V mesečnem pogledu pa ponovno izberete možnosti, izberete Zbriši vpise in v podmeniju izberete pred datumom. Nato pa naprej le sledite navodilom.

Koledar in Office Outlook

Prav tako, kot je uporaben koledar na mobilnikih Nokia, je tudi koledar v pisarniškem paketu Office. Navodila za uporabo le tega so za Office Outlook 2003, ker je ta še vedno najbolj enostaven. Sicer pa je koledar v outlooku v osnovi enak, ne glede na to, katero različico programa boste uporabili.

Za vse, ki boste koledar v programu Office Outlook uporabili prvič, bo postopek nekoliko zahtevnejši. Najprej odpremo Outlook, ki ga najdemo v meniju start, Programi, Microsoft. Lahko pa si naredimo tudi bližnjico do Outlooka na namizje. Ko boste prvič pognali Outlook, vas bo pozdravil čarovnik za ustvarjanje internetnega računa. Outlook lahko uporabljate tudi za branje in pošiljanje pošte. Ker pa nas zanima le koledar, na čarovniku izberite možnost, ki ne ustvari internetnega računa in sledite navodilom do zaprtja čarovnika. Ko se vam bo le ta zaprl, se vam bo odprl Outlook danes. Kliknite na povezavo Prilagodi Outlook danes, da se vam odprejo nastavitve. Odključajte Ob zagonu takoj odpri Outlook danes in kliknite shrani. Zatem Outlook zaprite in ga ponovno odprite. Sedaj boste postavljeni v mapo prejeto, tako, kot se to dogaja pri Outlook Expressu.

Office Outlook ima ogromno nastavitvev, mi pa si bomo pogledali le tiste, ki se tičejo neposredno koledarja. Nastavitve se nahajajo v meniju Orodja, kjer izberemo možnosti.

Nastavitve koledarja:

V zavihku Lastne nastavitve izberemo najprej prevzeti opomnik in ga odkljukamo, če še ni, v polju poleg pa nastavimo čas opomnika. Privzeta nastavitve je 15 minut. Funkcija se uporablja tako, kot pri mobilnikih Dremež. Čas opomnika pa lahko tudi poljubno nastavimo. Privzeta nastavitve je ob 8:00 zjutraj, kar pomeni, da bo pri vsakem koledarskem vpisu, ki mu bomo dodelili opomnik, ta nastavljen na 8:00 zjutraj. Seveda pa čas opomnika lahko spremenimo med samim vpisom, ko ga bomo delali. V nadaljevanju pa izberemo gumb Možnosti koledarja.

V pogovornem oknu, ki se nam odpre, lahko nastavimo delovne dneve, da se teden začne s ponedeljkom in nekaj splošnih koledarskih opcij. Začetni in končni čas lahko spremenimo ali pustimo, kot je. Gre namreč za to, da nam bo Outlook že sam predlagal začetni čas, ki pa ga ob vpisovanju sestankov seveda lahko spremenimo, ko bomo vpisovali sestanke v koledar. V tem oknu lahko tudi uvozimo koledarje iz Outlookove baze in sicer koledarje praznikov za različne države. Prav tako je mogoče nastaviti tudi barvo ozadja na koledarju. Ko nastavimo, kar želimo, kliknemo na gumb Vredu, da se vrnemo korak nazaj, nato pa še uporabi na zavihku lastne nastavitve.

Odpravimo se sedaj še na zavihek Drugo. V tem zavihku izberemo gumb dodatno. V oknu, ki se nam bo odprlo, izberemo gumb Možnosti opomnika. V tem oknu odkljukamo obe opciji, ko pride čas opomnika, pokaži opomnik, prav tako tudi odkljukamo, da nam predvaja zvok. V nadaljevanju pa lahko tudi nastavimo zvok opomnika. Za zvok lahko uporabimo datoteko s končnico wav. Ko vse to nastavimo, kliknemo na gumb Vredu, da se vrnemo na Dodatno. Tukaj kliknemo ponovno Vredu, da se vrnemo nazaj na zavihek Drugo. Tukaj pritisnemo Uporabi, če je na voljo, nato Vredu ali pa samo Vredu, da nastavitve zapremo in se vrnemo v mapo Prejeto.

Kako v koledar in kako narediti vpis?

Ko smo v mapi Prejeto, lahko pritisnemo kombinacijo tipk Ctrl+2 in postavljeni smo v koledar. Ko pridemo v koledar, je najprej zelo pomemben pogled. V meniju pogled lahko izbiramo med različnimi vrstami pogleda. Sam uporabljam dnevni pogled. Bralnik zaslonke jaws, ko odpremo koledar, nam tudi pove, koliko vnosov je na določen dan. Naj vas opozorim še na eno zanimivost: obstaja možnost, da jaws ne bo prebral opomnikov, zato je potrebno malo manevrirati. Ko pridete v koledar, najprej pritisnite tipki windows+tab nato pa alt+tab, da se vrnete nazaj v koledar. Sedaj vam bo jaws bral povsem lepo vse podrobnosti.

In kako narediti nov koledarski vnos?

Ko smo v koledarju, imamo za ustvarjanje novega vnosa več možnosti. Lahko iz kontekstnega menija izberemo nov sestanek, novo ponavljajoče opozorilo, nov ponavljajoči sestanek..., lahko pa enostavno pritisnemo kombinacijo ctrl+n in se nam odpre obrazec za nov vnos.

Izpolnimo polja, kot pri koledarju v mobilniku. Če želimo biti o dogodku opomnjeni, moramo obvezno odkljukati izbiro opomnik. V zgornjem delu okna imamo še nekaj izbir, kjer lahko nastavimo tudi ponavljanje. Ko pa urejanje sestanka zaključimo, pritisnemo escape in na vprašanje, če želimo shraniti, odgovorimo z da. S tem smo vnesli koledarski vpis.

Opomniki in brisanje vpisov

Office Outlook ima eno zanimivo možnost, ki se imenuje skrij, ko je minimirano. Ko imamo Outlook odprt v področju za obvestila, kliknemo z desno miško na ikonico Outlooka ali uporabimo ukaz od programa Jaws za prikaz systemske vrstice. Ko torej odpremo kontekstni meni Outlooka, odkljukamo izbiro Skrij, ko je minimirano. Gre namreč za to, da ko bomo minimirali Outlook, se ta ne bo premaknil v opravilno vrstico, temveč v systemsko vrstico poleg ure. Da pa bomo sprejemali opozorila koledarja, je potrebno, da je Outlook odprt, čeprav deluje v ozadju. Prav tako vam bo Outlook sam pobiral elektronsko pošto in vas o tem obveščal, kdor v njem uporablja tudi poštne račune.

Ko bo prišel čas za opozorilo na koledarski dogodek, ki smo ga vnesli, se bo predvajal zvok, prav tako se bo tudi odprlo samostojno okno. V tem oknu imamo nekaj možnosti, za vse pa so na voljo tudi bližnjice.

Najprej imamo seznam opozoril, v primeru, da je več dogodkov s poteklim opozorilom. Na tem seznamu lahko izberemo s smernimi tipkami, katero opozorilo bomo urejali.

Gumb Opusti vse pride v poštev, če je več opomnikov, saj s tem prekličete vse opomnike.

Odpri element vam odpre element, ki ga imate trenutno izbranega na seznamu opomnikov in sicer v urejevalniku koledarskih vpisov.

Gumb Opusti je enak gumbu Opusti vse, le s to razliko, da Opusti prekliče le opomnik, ki ga imamo izbranega na seznamu.

Če kliknete Ponovno opomni: tu je polje, da lahko izberete čas, po katerem boste ponovno opomnjeni na izbrani koledarski vpis. Ko nastavite čas opomnika, kliknete le še gumb Ponovno opomni. Koledarski vpis pa lahko izbrišete na dva načina:

Prvi način brisanja koledarskih vpisov:

Ko prejmete opomnik, lahko izberete gumb odpri ctrl+o in nato izberete ctrl+d. S tem bo koledarski vpis izbrisan. V kolikor pa gre za ponavljajoči se dogodek, pa vas bo Outlook še vprašal, ali želite izbrisati vse ponovitve ali le to.

Drugi način brisanja koledarskih vpisov:

Maksimiramo Outlook, odpremo koledar. Če imamo vključen v nastavitvah prikaza dnevni pogled, se med dnevi pomikamo s puščico levo in desno. Na dnevnu, ki ima vpis, pritisnemo tabulatorsko tipko. S tem pridemo na vsebino koledarskega vpisa. S tipko Tab ali kombinacijo shift+tab se pomikamo po poljih koledarskega vnosa, ki ga ravno gledamo. Vnos pa ravno tako izbrišemo s kombinacijo ctrl+d. Prav tako smo obveščeni pri brisanju ponavljajočih se vpisov.

Naj povem še to, da boste ob zagonu programa Outlook prejeli opomnike za vse vpise, katerim bo potekel čas opomnika in niste imeli v času opomnika odprtega Outlooka. Nadaljevanje sledi v naslednji številki.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: Upravljanje e-sporočil z uporabo pravil, Nekaj trikov za naše Facebookaše

Avtor in sodelavec: *Brane But*

[Pošljij komentar](#)

59. Upravljanje e-sporočil z uporabo pravil

Pri upravljanju e-poštnih sporočil v našem e-poštnem odjemalcu lahko uporabljamo pravila, ki nam pomagajo, da ostanemo organizirani in na tekočem. Še posebno je priporočljiva uporaba pravil, če imamo zelo veliko število prejetih e-sporočil in se v tej množici težko najdemo, pravila pa nam lahko pomagajo tudi pri pošiljanju e-sporočil. Pravila delimo v dve splošni kategoriji – pravila organiziranja in pravila obveščanja. Pravila ne veljajo za prebrana e-sporočila, temveč le za neprebrana.

Pravilo je dejanje, ki ga Microsoft Outlook samodejno izvede pri dohodnih ali odhodnih e-sporočilih na podlagi pogojev, ki smo jih določili. Pravilo lahko ustvarimo iz predloge, iz sporočila ali pa uporabimo svoje pogoje. Izberemo lahko več pogojev in dejanj, tako da uporabimo čarovnik za pravila.

Čarovnik za pravila in opozorila vsebuje predloge za najpogostejše uporabljena pravila. Pravila »Ostani organiziran« pomagajo pri organiziranju sporočil v mape in nadaljnjem delu. Pravila Ostani na tekočem nas obvestijo, da smo prejeli določeno sporočilo. Tako lahko na primer ustvarimo pravilo, ki samodejno pošlje e-poštno sporočilo v naš mobilni telefon, ko prejmemo sporočilo, ki nam ga je poslaladoločena izbrana oseba. Pravila Začni s praznim pravilom pa ustvarimo na novo.

Člani spletne skupine »Pomagajmo si« (za več samostojnosti in neodvisnosti slepih in slabovidnih) prejmemo izredno veliko število e-sporočil (v enem mesecu prejmemo okoli 400 e-sporočil), kar povzroča nemalo težav pri spremljanju in urejanju teh sporočil. Množico e-sporočil od spletne skupine »Pomagajmo si« lahko učinkovito organiziramo tako, da ustvarimo pravilo, s katerim bo naš e-poštni odjemalec vso prispelo e-pošto prejeto iz tega naslova premaknil v posebno mapo, ki smo jo v mapi Prejeto na novo odprli in ustrezno poimenovali.

Kako takšno pravilo ustvarimo? Oglejmo si najprej postopek pri Microsoft Outlooku:

- V mapi Prejeto izberemo e-sporočilo, ki smo ga prejeli od spletne skupine Pomagajmo si (pomagajmosi@googlegroups.com).
- V zavihku Osnovno izberemo možnost Premakni, nato v spustnem meniju izberemo Pravila, nato pa izmed ponujenih možnosti izberemo Vedno premakni sporočila iz pomagajmosi@googlegroups.com.
- Uporabimo pa lahko tudi miško. Izbrano e-sporočilo v mapi Prejeto kliknemo z desnim gumbom miške, iz menija, ki se pojavi, izberemo Pravila in nato možnost Vedno premakni sporočila iz pomagajmosi@googlegroups.com.
- Odpre se okno Pravila in opozorila. Označimo mapo Prejeto, v kateri bomo ustvarili novo podmapo. Kliknemo na desni strani gumb Nova... in v polje Ime vpišemo ime nove podmape (npr. Pomagajmo si). Sledi še potrditev s klikom na gumb V redu.

- Če želimo, lahko v novo ustvarjeni mapi (npr. Pomagajmo si) ustvarimo dodatne podmape, jih po svoji želji poimenujemo in organiziramo oziroma razporejamo prejeto e-pošto.

Oglejmo si še postopek za Microsoft Outlook Express 6:

- Postavimo na lokalni direktorij (Local Folder). S pomočjo priročnega menija (application) ali z desni klikom na miški ustvarimo novo mapo npr. Pomagajmosi.
- V meniju Orodja (Tools) izberemo ukaz Sporočilna pravila/Pošta (Message Rules/Mail).
- V oknu, ki se nam pojavi, izberemo enega od pogojev: kliknemo kljukico za izbiro Kadar polje Za vsebuje enega od oseb. (When the To line contains people).
- Nato izberemo še, kaj želimo, da se s sporočili zgodi. Izberimo dejanje: Premakni v željeno mapo (Move it to the specific folder) in izberemo mapo »Pomagajmosi«, ki smo jo prej ustvarili.
- V opisu pravila potem določimo:
Naslov, iz katerega se sporočila pošiljajo: pomagajmosi@googlegroups.com, nato kliknemo na gumb Dodaj (Add) in V redu (OK).
- V katero mapo želimo premakniti: izberemo mapo »Pomagajmosi«, ki smo jo prej ustvarili. Če tega prej nismo storili, imamo v oknu, ki se pojavi, možnost ustvariti novo mapo.
- Nato napišemo še smiselno ime pravila.
- Potrdimo z gumbom V redu (OK) in s tem bo naše pravilo, ki smo ga ustvarili, veljalo za novo prispela sporočila.

S tako ustvarjenim pravilom bodo vsa e-poštna sporočila, ki jih bomo prejeli iz spletne skupine Pomagajmo si, ob prejemu samodejno premaknjena v podmapo Pomagajmo si, ki smo jo na novo odprli v mapi Prejeto.

60. Nekaj trikov za naše Facebookaše

Pred kratkim so pri Facebooku uporabnikom predstavili novo različico svojega sistema za komentiranje, ki je pri mnogih povzročil nenadejane težave. Od takrat naprej za komentiranje določene vsebine namesto pritiska na gumb Pošlji, uporabniki komentar oddajo zgolj s pritiskom tipke Enter na tipkovnici

Kot pri vseh drugih spremembah na Facebooku, so se tudi tokrat številni Facebookaši nemudoma uprli in postavili na zadnje noge, no preostalo jim spet ni nič drugega, kot da so ponovno sprejeli, pa naj si bodo dobre ali slabe spremembe. Pri tem ste se verjetno mnogi spraševali, kako v oknu za komentiranje pridete v novo vrstico. No, nič lažjega, to je še vedno povsem mogoče, potrebno je le uporabiti kombinacijo tipk Shift+Enter.

Facebook je ob tem uvedel še številne druge spremembe v zvezi s komentiranjem. Od zdaj naprej je namreč omogočeno tudi urejanje že objavljenega komentarja. Po objavi komentarja kliknite na "x" kot da bi ga želeli izbrisati, vendar vam bo namesto izbisa tokrat Facebook omogočil opcijo urejanja objavljenega komentarja. No, da pa vendarle ne bi bilo vse tako rožnato, boste omenjeno opcijo morali izkoristiti v časovnem intervalu 10 sekund, saj se bo po omenjenem času funkcija avtomatsko

prelevila v funkcijo brisanja komentarja. Komentarja ne boste morali urejati niti v primeru, ko bo za vašim komentarjem že komentar neke druge osebe.

Vir: <http://www.racunalske-novice.com/>

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: iPad dostopen slepim in slabovidnim

Avtor: *Robert Hrovat Merič*

L: A.K.

[Pošlji komentar](#)

V članku vam podrobneje predstavljam tablični računalnik iPad, ki je v zadnjem času precej popularen. Na njem lahko opravljamo skoraj vsa opravila, ki jih lahko opravljamo na notesniku, od brskanja po internetu, branja elektronske pošte, elektronskih knjig in revij, do poslušanja glasbe in gledanja video posnetkov. Je majhen in predvsem enostaven za uporabo.



V treh tednih sem imel možnost testirati Apple iPad z 32GB spomina ter vgrajenim 3G modulom. Žal 3G modula nisem mogel preizkusiti, saj bi potreboval micro SIM kartico, ki je pa nimam. Pri testiranju sem se osredotočil na dostopnost iPad-a slepim in slabovidnim.

Zaslon

iPad ima 9,7 palčni LED zaslon, ki je visoko kontrasten s pomočjo tehnologije več sočasnih dotikov (»multi touch«) in omogoča enostavno uporabo ter je dobro odziven.

Ohišje

Zadnja stran ohišja je narejena iz aluminija. Je gladek na otip, vendar še kar težak za držanje v roki. Če sem ga držal v roki recimo eno uro, sem moral vmes večkrat zamenjati roke. Debel je 13 milimetrov, kar je presenetljivo malo.

Baterija

Baterija zdrži do 10 ur uporabe, kar se mi zdi dovolj za dnevno uporabo.



Odzivnost in programski vmesnik

iPad poganja operacijski sistem iOS 4.2. V času testiranja pa so izdali novo verzijo 4.3. Uporabniški vmesnik je dokaj preprost za uporabo. Ikone so dovolj velike, velikost pisave pod ikonami pa je majhna, vendar jo lahko povečamo s funkcijo zoom. Malo več znanja zahteva urejanje programov (odstranjevanje, kreiranje map, ...), saj je pri tem potrebna uporaba programske opreme iTunes, ki se jo je potrebno navaditi.

Dostopnost (Accesibility)

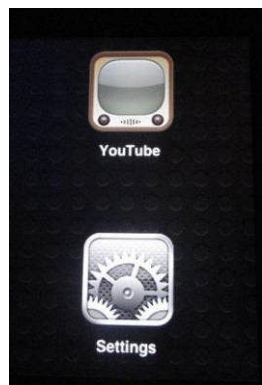
Za vklop dostopnosti na domačem zaslonu izberemo »Settings«, nato v levem meniju izberemo »General« in nato »Accessibillity« ter izberemo zelene nastavitve.

Tehnologija VoiceOver

Tehnologija VoiceOver je del programske opreme, ki omogoča slepim uporabo iPada, iPhon-a in iPoda s pomočjo sinteze govora, ki je že vgrajena v iOS. VoiceOver deluje tako, da s prstom drsimo po zaslonu in ko naletimo na element na njem, govorna sinteza oznani, na kaj smo naleteli. Če želimo določeno aplikacijo odpreti, se je s prstom dvakrat dotaknemo. Če se želimo premikati med domačimi zasloni, to storimo s potegom treh prstov v levo ali desno.

Zanimivo je predvsem branje elektronske pošte, saj enostavno drsimo po zaslonu in izbiramo med sporočili ter jih na enostaven način prebiramo. Prav tako lahko na podoben način brskamo po internetnih straneh. Članke na spletnih straneh in elektronsko pošto lahko beremo tako, da z dvema prstoma potegnemo navzdol. Enako storimo pri prebiranju elektronskih knjig s programom ibooks in pri ostalih aplikacijah.

Tehnologija Zoom



Ta pripomoček bo prišel prav slabovidnim, saj je možno izbrati poljubno povečavo. Povečavo lahko, če tako nastavimo, aktiviramo s trikratnim hitrim dotikom s tremi prsti. Če le-te pri tretjem dotiku zadržimo in vlečemo po zaslonu gor in dol, spreminjamo velikost povečave. Nato se po zaslonu premikamo s tremi prsti, z enim prstom pa nato aktiviramo želeno aplikacijo. Povečavo izklopimo na enak način kot smo jo vklopili.

Programi

Namestil sem nekaj programov, ki omogočajo branje elektronskih knjig, PDF-jev ter ostalih tipov dokumentov. Program, ki se mi je zdel najbolj uporaben za branje dokumentov, je GoodReader, saj podpira vse tipe dokumentov ter omogoča veliko povečavo pri besedilnih dokumentih. Tudi pri večini PDF dokumentov lahko sliko pretvorimo v besedilo in ga potem lahko povečamo tako kot tekstovno datoteko.



GoodReader
celoten pogled



GoodReader
povečan pogled

kar hočejo – ali pa za napake, ki jih zagrešijo starši ob prepričanju, da je otroštvo namenjeno le temu, da ga otrok preživi »čimbolj neobremenjeno, svo-bodno, brezskrbno...«, da »ne bi ovirali njegovega razvoja«... - Med

GoodReader
tekstovni pogled

Namestil sem še program za branje časopisov Večer in Delo, Pri časopisu Večer se besedila ne da dovolj povečati, tako da ni primeren za branje. Pri Delu pa se da časopis povečati poljubno in je slabovidnim prijazen, slepi pa ga tudi s tehnologijo VoiceOver ne bodo mogli brati.



Delo: pregled strani
Delo: povečava članka



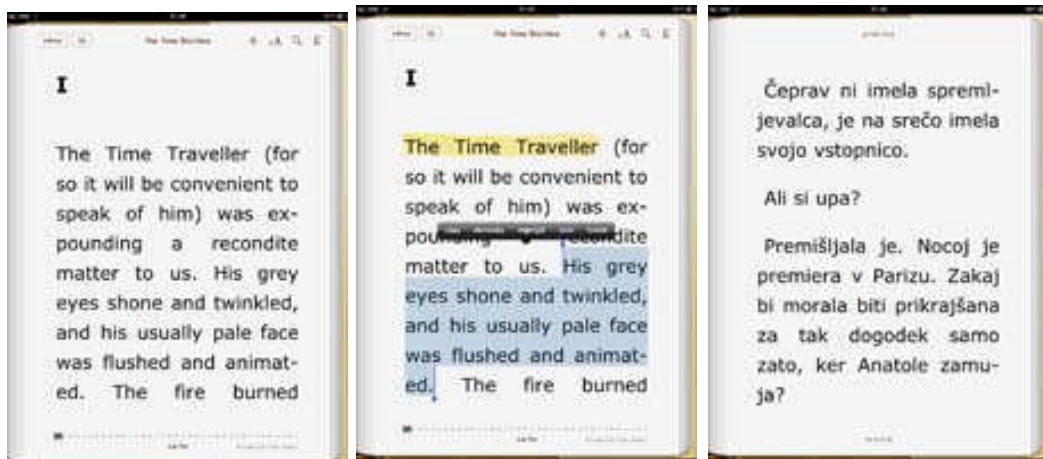
Večer: izbira članka



Večer: pregled strani

Bralniki elektronskih knjig

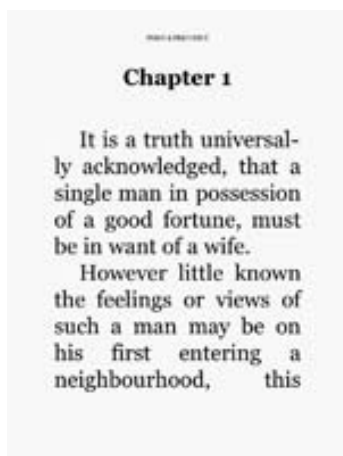
iPad podpira veliko bralnikov elektronskih knjig in revij. Aplikacija iBooks, ki jo je napisalo podjetje Apple, ponuja ogromno izbiro tako plačljivih kot tudi neplačljivih knjig. V programu iBooks lahko uporabimo tudi knjige, ki jih prenesemo z EIS-a (Elektronski Informacijski Sistem Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije), kot tudi vse ostale knjige v formatu EPUB in PDF.



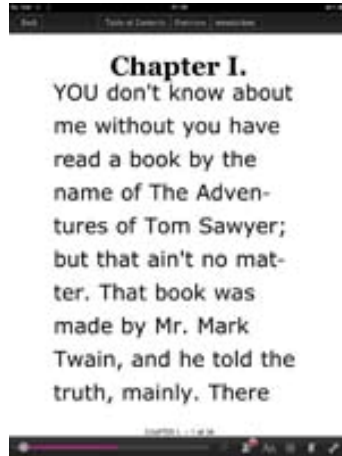
iBooks

branje knjige, označevanje besedila ter prebiranje slovenske knjige.

S pomočjo tehnologije VoiceOver pa je mogoče uporabljati tudi vgrajeno govorno sintezo, ki omogoča slepim kot tudi slabovidnim prebiranje knjig v različnih jezikih. Poleg iBooks pa lahko na iPad namestimo še druge bralnike elektronskih knjig kot so Amazon Kindle Nook, Kobo, Google books ter bralnik revij Zinio.



dle



Kobo

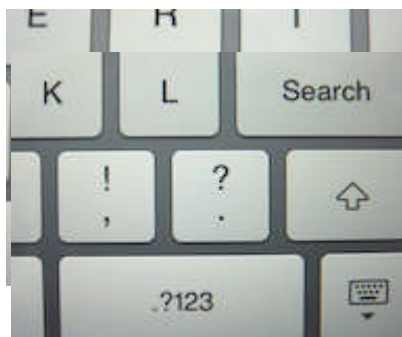


Nook

Kin

V vseh naštetih bralnikih je možno povečati črke, ter spremeniti tip pisave, barvo in ozadja. Vendar pa je pri bralnikih omejena velikost pisave, saj lahko izbiramo samo med prednastavljenimi. Program Zinio ima veliko izbiro revij, ki se jih da povečati, nekatere pa tudi brati kot besedilo z VoiceOver tehnologijo.

Tipkovnica



iPad seveda nima navadne tipkovnice, zato je potrebno uporabljati zaslonsko virtualno tipkovnico. Z njo lahko pišemo slovenske posebne znake (Č, Ž, Š), vendar pa

sem zaman iskal Đ (ki sicer ni črka slovenske abecede, vseeno pa je pri nas precej pogosta). Nerodno in predvsem počasno bo pisanje slovenskih besedil, saj je potrebno najprej počakati, da se npr. s pritiskom na črko C odpre podmeni, v katerem izberete Č.

Tipkovnica je dovolj velika, vendar malo premalo kontrastna za slabovidne. Črke so sicer razporejene enako kot na običajni tipkovnici, vendar se je vseeno potrebno navaditi nanjo. Slepí pa lahko tipkovnico uporabljajo s pomočjo tehnologije VoiceOver, vendar je to kar nerodno, saj dotik z več prsti naenkrat ni mogoč. Alternativa je, da uporabimo zunanjo tipkovnico, ki poenostavi tipkanje.

Zahvala

Zahvaljujem se podjetju Powercom sistemi, d.o.o, ki mi je posodilo iPad za testiranje.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Munivo: naprava, ki slepim pomaga zaznavati okolico, Ovi Nokia Zemljevidi v Sloveniji pokrivajo 79.000 kilometrov cest, Kako prelisičiti vsiljive Facebook strani, Uporaba računalnika v večernih urah povzroča nespečnost

Avtor in sodelavec: *Boštjan Štefanič*

L: A.K.

[Pošljí komentar](#)

Munivo: naprava, ki slepim pomaga zaznavati okolico

Inovativno podjetje Yanko Design je predstavilo idejno zasnovo izjemno zanimive naprave, ki bi lahko slepim in slabovidnim ljudem precej izboljšala kakovost življenja. Tu gre za visokotehnološko napravo, ki predstavlja evolucijo običajne bele palice za slepe. Koncept naprave Munivo namreč slepim in slabovidnim omogoča opazovanje okolice.

Elektronski pripomoček Munivo deluje na podoben način kot klasični radarji. Ta za merjenje razdalje med osebami, objekti in možnimi ovirami namreč uporablja ultrazvočno tehnologijo. Miniaturni »radar« je vgrajen v ergonomsko oblikovani napravi, ki jo slepi in slabovidni »pritrdijo« kar na dlan roke. Za usmerjanje v prostoru naprava uporablja miniaturne kovinske kroglice. Te z različnimi simboli dajejo slepim in slabovidnim napotke za varno hojo. To obsega "ukaze", kot so ustavi, naprej, nazaj, levo in desno.

Edina slabost naprave Munivo je, da je še ni mogoče kupiti v prosti prodaji, saj gre šele za idejno zasnovo. Ker gre tu za izjemno uporabno zamisel, je povsem možno, da bi naprava nekoč lahko dejansko ugledala luč sveta. Upajmo, da bo temu res tako. Naprava Munivo bi namreč lahko precej pripomogla k izboljšanju kakovosti življenja slepih in slabovidnih ljudi. Ti predstavljajo kar štiri odstotke vsega svetovnega prebivalstva oziroma 314 milijonov ljudi.

Povezave: <http://www.yankodesign.com/2011/02/10/hand-map-for-the-blind/>

Nokiini Ovi Zemljevidi v Sloveniji pokrivajo 79.000 kilometrov cest

Brezplačne Ovi Zemljevide je Nokia predstavila pred dobrim letom dni ter jih nato stalno izboljševala in nadgrajevala. Najnovejša različica Ovi Zemljevidov za mobilne telefone Nokia v Sloveniji tako danes pokriva vse, tudi najnovejše asfaltirane ceste – to je 79.000 kilometrov cest – in vsak registriran hišni naslov. Vključenih pa je tudi veliko neasfaltiranih oziroma makadamskih cest. Za vse slovenske uporabnike so Ovi Zemljevidi z glasovnim vodenjem zavoj-za-zavojem dostopni tudi v slovenskem jeziku.

Kot pravi Krešimir Blažina, produktni vodja pri Nokii Adriatic, je čar Ovi Zemljevidov v tem, da je vse, kar uporabnik potrebuje, na telefonu že ob nakupu. Na v Sloveniji kupljeno mobilno napravo Nokia z brezplačno navigacijo je tako prednaložen posodobljen zemljevid Slovenije, v katerega je že vstavljenih tudi več kot 26 tisoč

uporabnih zaznamkov. Ti na poti opozarjajo, kje so najbližji bankomati, bencinski servisi, hoteli, muzeji in druge uporabne točke.

Ovi Zemljevidi, ki so prednaloženi na novih mobilnih telefonih Nokia, ponujajo tudi navigacijo za pešce. S pomočjo več kot 7.500 3D orientacijskih znakov lahko uporabnik z mobilnim telefonom Nokia natančno določi svoj trenutni položaj in dobi natančne informacije, kako peš priti do zelenega cilja. Posebnost navigacije za pešce v Ovi Zemljevidih je, da poleg cest pozna tudi mnoge druge pešcem namenjene površine. Tako uporabniku ni več treba hoditi samo tam, kjer bi se lahko peljal z avtomobilom, ampak lahko svojo pot skrajša tako, da se sprehodi na primer skozi parke, stavbe in pešpoti. Naj omenim še to, da ima zadnja različica bralnika zaslonske slike Talks popolno podporo pri zemljevidih Nokia, kar pomeni, da jo lahko uporablja tudi slepa oseba.

Povezave: <http://www.nokia.si/storitve-in-aplikacije/ovi-zemljevidi/glavni-meni>

Kako prelisičiti vsiljive Facebook strani

Ste se naveličali Facebook strani, pri katerih morate, če želite videti določene slike ali video, postati tudi njen član? Te Facebook strani so resnično vsiljive in se širijo kot nekakšen virus skozi celotno Facebook omrežje. Strani bi lahko poimenovali tudi PPD Facebook strani, ker od nas po navadi zahtevajo tri korake:

1. Postani oboževalec strani
2. Povabi svoje prijatelje
3. Deli vsebino z ostalimi

No, mi vam bomo pokazali enostaven trik, kako se izogniti tem trem korakom in kljub temu priti do obljubljenе vsebine. Mi smo pri tem uporabili brskalnik Mozilla Firefox, a stvar deluje tudi na ostalih brskalnikih, poiskati morate le primerljivo funkcijo. Če ste torej naleteli na zgoraj omenjeno Facebook stran, morate narediti naslednje:

1. V spletnem brskalniku Firefox pojdite na zgornji meni in kliknite na "Pogled -> Slogi strani" ter kliknite na "Brez sloga".
2. Potem ko ste odstranili slog iz pogleda spletnih strani, se bo spremenil tudi videz Facebook strani. Vse kar morate storiti potem je, postaviti se na konec strani in klikniti povezavo (link) na želeno vsebino, sliko ali video.

Na ta način zaobidemo nepotrebne 3 korake, ki so krivci za nadležna sporočila. Po končanem postopku lahko mirno zaprete zavihek in odprete novega, saj se bo videz spletnih strani tako spet avtomatsko vrnil v izhodiščno pozicijo. Upajmo, da vam bo ta članek v pomoč in da ste se spet naučili nečesa novega.

Vir: Računalniške novice

Uporaba računalnika v večernih urah povzroča nespečnost

Ste zaradi obilice dela prisiljeni delati v poznih nočnih urah? Če imate težave z nespečnostjo, je za to morda kriva večerna uporaba računalnika. Vsaj tako zatrjujejo raziskovalci, ki so nadvse zanimivi članek objavili na spletnem portalu Washington Post. Nespečnost začuda ni posledica večurnega dela, temveč umetne svetlobe. Ta namreč vpliva na zmanjševanje hormona melatonina, ki je ključen za spanje.

Raziskovalci zatrjujejo, da imajo interaktivne naprave, kot so računalniki, pametni mobilni telefoni, igralne konzole in druge večpredstavnostne naprave, občutno večji vpliv na poslabšanje spanca kot televizor ali radijski sprejemnik. Zaradi tega je veliko bolje, če vsaj uro pred načrtovanim počitkom ne uporabljamo računalnika oziroma druge naprave z zaslonom. Elektronske naprave raje nadomestimo s papirnato knjigo.

Če zaradi obilice dela dejansko morate delati z računalnikom pozno v noč, lahko težave z nespečnostjo precej omilite s pomočjo brezplačne programske opreme f.lux. Ta namreč poskrbi za samodejno nastavitve barvnega tona zaslona glede na čas. Medtem ko je v jutranjih urah barvni ton moder, je v večernih urah rdeče-oranžen, s tem pa še dodatno popestrimo zaslonsko dogajanje, saj je to neke vrste simulacija sončnega zahoda.

Brezplačna programska oprema f.lux, ki jo lahko namestimo na operacijske sisteme Windows, MacOS in Linux, je na voljo za prenos na spletni strani <http://stereopsis.com/flux/>

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave.

V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2011, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)